

Begeleidingstermijn voor thuislozen negeert realiteit

Brusselse organisaties pleiten voor trajecten op maat

Lut Verstappen, Joris Van Puyenbroeck, Jo Geysen

30-03-2017

armoede

Thuisloze mensen zijn zeer kwetsbaar. Hun parcours is lang en grillig. Daarom moet ook het traject van hun begeleiding tijd en ruimte krijgen.

© Colombo

BACK TO BASICS

Met de start van de lente stopt de winteropvang voor thuislozen. Ook in Brussel is het dan 'back to basics'. Daklozen kloppen weer aan bij dagcentra en nachtsielen of ze botsen op ad hoc hulpverleners op straat. Het valt ook op dat steeds grotere welzijnscentra een kort onthaal aanbieden om dan door te verwijzen naar gespecialiseerde hulpverlening.

Er zijn organisaties die het over een andere boeg gooien. Zij begeleiden thuislozen integraal en in alle levensfasen. Zij pleiten voor een zorgmodel dat thuisloze mensen niet van het kastje naar de muur stuurt, maar dat met hen meegaat, op hun tempo.

PIONIERS IN DE SCHADUW

Deze organisaties staan minder in de schijnwerpers. Toch is wat ze zeggen en doen, gebaseerd op een lange ervaring in de sector. In Brussel verenigt vzw Beschut organisaties die een pioniersrol speelden in de thuislozenzorg. Zij blijven kiezen voor een zorg die werkt op basis van vertrouwen en die pas eindigt wanneer de thuisloze er zelf klaar voor is. ¹ ↻

“Thuislozenzorg raakt in de verdrukking.”

Omdat ze merken dat deze vorm van thuislozenzorg in de verdrukking raakt, kropen ze in de pen en publiceerden een boek. ² ↻ Met hun visie op thuislozenzorg roepen ze de overheid en de samenleving op om thuislozen, die vaak extreme vormen van uitsluiting ervaren, op een warme en inclusieve manier te omringen.

LANG HERSTEL

Thuisloze mensen zijn existentieel bedreigd in hun welzijn. Ingrijpende gebeurtenissen leiden niet alleen tot het verlies van woning en andere materiële zaken. Fundamenteler is het verlies van vertrouwen en van verbinding met zichzelf en met anderen. In een context van herhaalde uitsluiting kunnen mensen sociale beperkingen ontwikkelen, waardoor de weg naar herstel lang kan zijn. Soms hebben ze levenslange omkadering en begeleiding nodig.

“De weg naar herstel kan lang zijn.”

Die levenslange ondersteuningsnood past niet goed in de logica die onze samenleving hanteert. Iedereen moet mee in de actieve samenleving van werken, geld verdienen, vrije tijd en consumeren. Wie uitvalt, moet zo vlug mogelijk terug in het systeem.

LEVENSLANG KWETSBAAR

Het sociaal werk heeft deze marktlogica ten dele geadopteerd. Rationalisatieprocessen in het kader van opeenvolgende fusies en nieuwe opdrachten voor steeds groter wordende doelgroepen hebben gepaste zorg voor thuislozen moeilijker gemaakt.

Dat sommige mensen levenslang kwetsbaar blijven, is een realiteit die men maatschappelijk moet aanvaarden. In die zin is een termijn stellen aan de begeleiding van thuislozen gelijk aan ‘vloeken in de kerk’. De thuislozenzorg moet er ook zijn voor mensen die nergens meer aan de bak komen. Hulpverleners moeten voor de zwaksten in de samenleving blijven opkomen.

WARM NETWERK IN DE STAD

De thuislozenzorg die vzw Beschut wil stimuleren, verwijst niet, maar volgt. Waar de thuisloze kan en wil gaan, daar gaat hun begeleiding (in) mee. In de loop van hun geschiedenis bewogen zij in Brussel hemel en aarde om flexibele én structurele antwoorden te vinden op woon- en ondersteuningsbehoeftes van thuisloze mannen en vrouwen, jongeren en gezinnen, Belgen en asielzoekers.

“Thuislozen vinden hier veiligheid en rust.”

Steeds vonden zij nieuwe begeleidingsformules. Vaak mondden die uit in zelfstandige organisaties, waarmee vervolgens een sterke band bleef bestaan. De medewerkers van deze voorzieningen staan nog voortdurend met elkaar in contact en vullen elkaars werking aan. Het netwerk dat ze opgebouwd hebben, is als een stad in de stad. Thuislozen vinden er de weg naar een antwoord op maat van hun materiële en psychosociale noden. Ze vinden er veiligheid en rust.

Het resultaat is een ondersteuning, niet dwingend of verstikkend, maar die wel op vraag langdurig beschikbaar wil blijven. Hier schrijft men trage verhalen van kleine verworvenheden, stappen naar stabiliteit, naar vertrouwen.

NIEUWE THUIS

Het doel van thuislozenzorg is de verbetering van de kwaliteit van leven. De voorzieningen die zich verenigen in het Beschut-netwerk, zijn niet alleen gericht op woonbegeleiding, maar beogen een betere levenskwaliteit van thuislozen op uiteenlopende levensdomeinen: zelfontplooiing, vrije tijd, relaties, gezondheid, participatie... Ze willen de thuisloze als mens benaderen, niet vanuit zijn probleem.

“Doel is verbetering van kwaliteit van leven.”

Zo'n netwerk versterkt de capaciteiten van thuislozen om opnieuw verbindingen te maken. Collectieve activiteiten zijn daarbij geen relictten uit het verleden. Ze bieden een positief tegengewicht tegenover een steeds individueler geworden hulpverlening. Grondvormen van het agogisch handelen zoals samen eten, feesten, vrije tijd besteden... staan mensen toe terug vaste grond onder de voeten te vinden. Ze vinden er de sociale bouwstenen voor een nieuwe thuis. Ontmoetingsplaatsen creëren en een 'club-gevoel' in stand houden, zijn belangrijke ingrediënten van de begeleiding. Mensen mogen en moeten zich bij ons vooral op hun gemak voelen.

ZIN VOOR RECHTVAARDIGHEID

Een netwerk is niet alleen belangrijk voor de thuislozen, maar ook voor de professionele medewerkers. Volgens deze visie hoeven voorzieningen niet centraal en grootschalig te zijn, maar kunnen zij ook als zij gedecentraliseerd en kleinschalig blijven, actief en nuttig samenwerken.

“Deze organisatie vertrekt vanuit verontwaardiging.”

In het historisch verhaal en de visie van vzw Beschut, valt de sterke persoonlijke betrokkenheid op van zowel bestuurders als praktijkwerkers. Deze organisatie vertrekt in haar visie vanuit een verontwaardiging over de maatschappelijk onrechtvaardige situatie waarin thuislozen zich bevinden. Zij zetten niet alleen in op een betere thuislozenzorg, maar ook op het herstel van de maatschappelijke positie van thuislozen. Ze willen thuislozen hun menselijke waardigheid teruggeven en werken aan het realiseren van hun grondrechten.

Thuislozen hebben vaak een levenslange ervaring van niet welkom zijn, er niet bij horen. De voorzieningen in dit netwerk gaan tegen de stroom in door de actieve participatie van thuislozen aan de samenleving opnieuw mogelijk te maken. Zij staan naast hen om een be-

ter leven te realiseren: een betere woonst, een beter sociaal netwerk, een beter onderwijs, een betere arbeid, dagbesteding of vrije tijd. Onrechtvaardigheid is hun motor om te blijven werken aan een beter hulpverleningsaanbod én sociaal beleid.

1 Vzw Beschut verenigt voormalige bestuurders van de Brusselse onthaalhuizen Albatros en Open Deur / Porte Ouverte, van de voorziening voor beschut wonen De Schutting en van zorgboerderij Kodiel.

2 Beschut vzw (2017), *Thuis in de stad. Thuislozenzorg op maat en in vertrouwen*, i.s.m. Odisee Hogeschool.

Het boek 'Thuis in de stad' werd op 30 maart 2017 voorgesteld in De Markten te Brussel en is online beschikbaar via www.beschut.be

*De foto bovenaan deze bijdrage werd genomen door een thuisloze in functie van de publicatie Home Street Home. *Quelque part dans la ville / Ergens in de stad. Photos / Foto's COLOMBO*, een project van asbl Diogènes / Diogenes vzw. Brussel, 2015*

Deze opinie is gedragen door de leden van de stuurgroep van het begeleidend onderzoek: Jan Dekelver, Hedwig Dom, Jo Geysen, Leen Hellinckx, André Kiekens, Mark Kiekens, Greet Meyhi, Kristien Raemdonck, Edwin Vanhollebeke, Thomas Vanholst, Ria Willem

Waarom zoekt de lokale overheid geen partners bij het middenveld? >

Structureel werken zit ingebakken in sociaal werk >

